

אחרון של פסח, ה'תש"כ

גוי — אינו בעל בחירה, וכאשר באים ואומרים לו בתוקף שרצון העליון הוא באופן כך, אזי מסכים מיד. ואכן ראו עתה, שכאשר פנו לגוי ואמרו לו שצריכים להפיץ את לימוד היהדות בשעה השבועית, הסכים לכך מיד.

אבל יהודי, להיותו בעל-בחירה, יכול להתעקש, כך, שישנם כאלו שטוענים — בשליחותו של הס"מ — שאין הדבר טוב, ויש בו מניעה לחינוך הכשר. אלא, שביניהם גופא, יש כאלו שמרמים את עצמם ("נאָרן זיך") ואינם יודעים את האמת, ויש כאלו שבעצמם יודעים הם שטענה זו היא בשליחות הס"מ, אבל הם מדברים באופן כזה שהשומעים לא ידעו שכאים בשליחותו¹⁴⁷.

ל. ולא לדרשה קא אתינא, אלא בנוגע לפועל — שכאו"א צריך לסייע בענין הנ"ל, וגם לעורר בדרכי נועם את אלו שעדיין אינם יודעים אודות המעלה שבדבר.

וכאשר יפעלו בדרכי נועם, ובעיקר ע"י הוכחות מוחשיות, להראות באצבע על ילדים ("לעבעדיקע קינדער") שהצילו אותם ע"י שעה שבועית זו: הנה ילד שלומד עתה בתלמוד-תורה וישיבה, הנה ילדה שלומדת עתה ב"בית רבקה" או "בית יעקב", והנה אשה שכבר נישאה ומנהלת בית יהודי — אזי בודאי יצליחו לפעול.

ויתן השי"ת, אשר, "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", שילדים אלו יהיו אלו שיכירוהו תחילה, ויראו באצבע ויאמרו "הנה אלקיננו זה קוינו לו ויושיענו זה הוי' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו"¹⁴⁸.

ומצד מעלת החינוך דתינוקות של בית רבן, היתה הנהגת רבותינו נשיאינו באופן שהתמסרו ביותר לענין החינוך¹⁴³, כמודגש גם בענין התייסדות ישיבת תומכי תמימים, ומדור לדור ומשנה לשנה הולך וניתוסף בעבודת החינוך.

ובזה גופא — התמסר כ"ק מו"ח אדמו"ר ביותר בנוגע לילדים שבאים ממשפחות כאלו שאינם יודעים אודות יהדות, כך, שאי אפשר לדבר עמהם אודות תומ"צ מצד השכל או מצד ההרגש, כיון שאינם יודעים מאומה, ויכולים לדבר עמהם רק בנוגע לקיום המצוות בפועל — רגל. וכיון שילדים אלו הם בבחי' רגל שברגל, נמצא, שהחינוך של ילדים הוא שיביא את הגאולה העתידה.

כט. ומצד זה, הנה כשבאו ואמרו לכ"ק מו"ח אדמו"ר שיש אפשרות להנהיג ולקבוע שעה שבועית ללימוד יהדות¹⁴⁴, התלהב ביותר ("ער האָט זיך זייער שטאַרק אָנגעכאַפט אויף דעם"), והשקיע בזה את כל הכחות, ומזמן לזמן התחזק הדבר, והולך ומתפשט ומתרחב.

אד. כמו בכל דבר טוב. בא היצה"ר ורוצה להפריע ולמנוע זאת. אבל, בידעו שאם יבוא ליהודי ויאמר לו שלא יקיים מצוה, אזי לא ישמע אליו, לכן מתלבש היצה"ר באיצטלא דרבנן, איצטלא של משי ("אַ זיידענע זשופיצע"), ובא לאנשים כאלו שפתחם פתוח אליו¹⁴⁵, וטוען, שענין הנ"ל מהרה מניעה לחינוך הכשר...

למרות שראו במוחש גודל התועלת שבדבר, ששעת לימוד זו הצילה מאות ילדים מקליפת נוגה וגם משלש קליפות הטמאות — גדול החושך כ"כ עד שיכולים לטעון שזוהי מניעה לחינוך הכשר.

ובכדי שטענה זו תתקבל, טוענים אותה בתוקף גדול — כפי שאמר הנאצי ימ"ש¹⁴⁶, שכאשר רוצים לומר דבר שקר, יש להכריז זאת בקול גדול ומתוך וודאות, שאז, לא יעלה בדעתו של איש ששקר הדבר, וככל שהשקר גדול יותר, יש לצעוק זאת בקול גדול וחזק יותר.

ואם לא די בהוכחה שראו במוחש גודל התועלת שבדבר (כנ"ל), ניתוספה עוד הוכחה:

148) ישע"י כה, ט.

143) ראה גם תו"מ חכ"ג ע' 43.

144) ראה "שיעורי לימוד הדת" (קה"ת,

תשס"ה), ושי"ג.

145) ראה כלי יקר בראשית ד, ז. בשלח

ז, ה.

146) ראה גם אג"ק חכ"ז (סיום מכתב

כ"ז מ"ח תשל"ב).

147) ראה גם "שיעורי לימוד הדת" הנ"ל

פ"ז.

Letters of the Rebbe regarding Released Time

On the day of the *yahrzeit* of the Rebbe, my teacher, my father-in-law, I express my hope that you will continue to do all in your power to establish Release Time classes for Jewish children in your community.

The Previous Rebbe worked diligently and encouraged others to be involved in Release Time. The words of the Tzadikim stand forever.

All who endeavor to build Released Time especially a community Rabbi have a great *z'chus!*

(Telegram—Yud Shevat, 5726)

~~~~

...Obviously, one hour a week of Released Time for religious instruction does not give an adequate education by far. The release hour should be considered as a stimulant for both the children and their parents, to the end that the children should be induced to seek an adequate religious Jewish education in Yeshivos, Talmud Torahs, etc. I am glad to note that you are working along these lines, and I wish you great success in this too...

...I want to remind you of the words of my saintly father-in-law, the founder of your movement, to the effect that although the "religious hour" is primarily for the benefit of the children attending, there is at the same time an additional purpose for the benefit of the men and women instructors, since their work in the release hour program elevates them spiritually and morally, and leads them on the road to perfection.

I should like to extend this thought also in relation to the supporters of the movement, who will undoubtedly derive personal inspiration from their association with the holy work.

Paraphrasing a saying of our sages, I may say that as much as they help the movement, the movement helps them even more, aiding them in elevating themselves on a higher spiritual plane. It gives them also an opportunity to transform quantity into quality, for by their generosity

in both money and effort, they enable the movement not only to increase the number of children in the program, but also enlarge and extend its curricular activities. In addition, it is most certain that their work for so noble a cause will bring them, and all theirs, Divine blessings in abundant measures, both materially and spiritually.

(Free Translation—Letter of the Rebbe, 20th Iyar, 5712)

~~~~

...Consider. About 90% of the children attending the Religious Release Hour belong to the category of Jewish children who come from an environment where Jewish education is unfortunately practically unknown. Thanks to the Religious Release Hour, however, they have developed a great attachment to Jewish education. Hundreds upon hundreds have, as a result, registered in Talmud Torahs, day schools and schools for girls, for a fuller Jewish education, and have brought a revival of Jewish life into their homes. This goes to show that given the proper initiative and approach, every Jewish child responds quickly and most heartily to Jewish education by reason of his or her innate natural love for it...

In the words of my venerable father-in-law, the Lubavitcher Rabbi Shlita, founder and continuous inspirer of this vital program: Bringing a Jewish child back to our fold is a gain of infinite proportion, for it is not only the individual boy or girls that is being saved, but also future generations that are being saved. Consequently, they who help to do so are deserving of Divine blessing, materially and spiritually, with lots of Nachas, Jewish Nachas from their children.

Looking back upon the highly gratifying record, we have but one regret: that it was not greater. For the original program envisaged by its founder calls for many times the number of ten thousand children (may they multiply) to benefit from this program. It is indeed heartbreakingly painful to reflect upon the fate of all those thousands who are still outside this program, and who, for lack of funds, could have shared in its benefit.

(Letter of the Rebbe to the NCFJE Dinner— Adar 5709)